

2. Теорія держави та права : підручник (за вимогами кредитно-модульної системи навчання) / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний, А.О. Осауленко та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди; Національна академія внутрішніх справ. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. – 363 с.

3. Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення / Колектив авторів. Відп. ред. Ю.В. Баулін. – Донецьк : ПП «ВД «Кальміус», 2013. – 424 с.

4. Юридична відповідальність: проблеми теорії та практики: Альманах права: Науково-практичне видання. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010.– С. 9-10.

Курсант 2-го курсу ННІ№2

Піддубна Дар'я Едуардівна

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Праворозуміння — це наукова категорія, що відображає процес і результат цілеспрямованої розумової діяльності людини, і включає пізнання права, його сприйняття (оцінку) і ставлення до нього як до цілісного соціального явища.

Суб'єктом праворозуміння завжди виступає конкретна людина, наприклад:

1) індивід, який володіє деякими знаннями права і на практиці зіткнувся з конкретною правовою проблемою;

2) юрист-професіонал, який має достатній запас знань про право, здатний застосовувати і тлумачити правові норми;

3) учений, людина з абстрактним мисленням, яка займається вивченням права, володіє сумою історичних і сучасних знань, здатна до інтерпретації не тільки норм, а й принципів права, володіє певною методологією дослідження.

Праворозуміння є завжди суб'єктивним, оригінальним, хоча уявлення про право можуть збігатися у групи осіб та у цілих соціальних спільнот.

Об'єктом праворозуміння можуть бути право в планетарному масштабі, право конкретного суспільства, галузь, інститут права, окремі правові норми. При цьому нерідко знання про окремі структурні елементи переносяться на право в цілому. Важливе пізнавальне навантаження тут несуть середовище і суспільні явища, що взаємодіють із правом.

Зміст праворозуміння складають знання суб'єкта про його права та обов'язки, конкретні та загальні правові дозволи, зобов'язування, заборони, а також оцінка і ставлення до них як до справедливих або несправедливих. Залежно від рівня культури, методичної оснащеності суб'єкта і вибору предмета вивчення праворозуміння може бути повним або неповним, правильним або спотвореним, позитивним або негативним.

Образ права, що склався в думках наших попередників і виразився у вигляді тієї або іншої концепції, здійснює помітний вплив на формування праворозуміння у нащадків. Концепція праворозуміння — це певний напрям в науковому пізнанні сутності та соціального призначення права.

При розгляді різних концепцій праворозуміння необхідно враховувати такі обставини:

1) історичні умови функціонування права і рамки культури, в яких жив і працював дослідник;

2) залежність результату праворозуміння від філософської, етичної, релігійної, ідеологічної позиції суб'єкта пізнання;

3) початкові посилки концепції, а саме: що береться за основу тієї або іншої концепції (джерело правоутворення або сутність самого явища), що розуміється під джерелом права (людина, Бог, природа, держава) і під його сутністю (воля класу, міра свободи людини або природний егоїзм індивіда);

4) концепціям праворозуміння, з одного боку, властиві стереотипи, з іншого — динаміка. Поєднання цих якостей зумовлює довге життя і в той же час зміну змісту концепцій праворозуміння. Тому, наприклад, природно-правові теорії відомі в усі часи. Якісь їх елементи змінюються, якісь залишаються стабільними і незмінними.

Кожна історична епоха виробляла своє розуміння права. Є кілька оригінальних концепцій походження, сутності та призначення права, створених за тисячоліття.

Сучасні наукові концепції (теорії) праворозуміння можна звести до трьох підходів:

1. Ідеологічний (аксіологічний), або природно-правовий; вихідна форма буття права — громадська свідомість; право — не тексти закону, а система ідей (понять) про загальнообов'язкові норми, права, обов'язки, заборони, природні умови їх виникнення та реалізації, порядок і форми захисту, яка є у громадській свідомості та орієнтована на моральні цінності. При такому підході право і закон розмежовуються, першість віддається праву як нормативно закріпленій справедливості, а закон розглядається як його форма, покликана відповідати праву як його змісту.

2. Нормативний (позитивістський): вихідна форма буття, права — норма права, право — норми, викладені в законах та інших нормативних актах. При такому підході відбувається ототожнення права і закону. Водночас нормативне праворозуміння орієнтує на такі властивості права, як формальна визначеність, точність, однозначність правового регулювання.

3. Соціологічний: вихідна форма буття права — правовідносини; право — порядок суспільних відносин, який проявляється у діях і поведінці людей. При такому підході правом визнається його функціонування, реалізація, його «дія» у житті — у сформованих і таких, що формуються, суспільних відносинах, а не його створення правотворчими органами у формі закону та інших нормативно-правових актів. При усій цінності врахування «життя» права в суспільному середовищі, прихильники цього підходу плутали самостійні процеси правотворчості та застосування права, тоді як умовою дотримання і забезпечення режиму законності може бути діяльність правозастосувальника в межах, встановлених законом.

Віддати перевагу слід інтегративному підходу, який враховує і поєднує усе цінне в зазначених концепціях праворозуміння.

Інтегративний підхід до розуміння права (Д.Холл) є спробою в рамках однієї концепції узгодити юридичну форму, соціальний зміст і моральні цінності у праві. Вихідною посилкою даної позиції виступає теза про те, що кожен підхід виділяє в праві істотне та необхідне, без чого цілісне уявлення про право є неможливим. Із позицій інтеграційного підходу право — це сукупність нормативів рівності і справедливості, що визнані у певному суспільстві, забезпечені офіційним захистом, регулюють боротьбу й узгодження вільних воель у їх взаємовідношенні одне з одним.

Проте при такому, певною мірою механічному, поєднанні різних ознак права в єдине ціле виникає проблема визначення достатності властивостей права, необхідних для всебічного його опису. Зберігається вірогідність того, що набір ознак права буде суб'єктивним і не збігатиметься, наприклад, у простого обивателя і юриста-практика. Якщо для першого значущим є віддзеркалення в праві законних інтересів, міри свободи і справедливості, то юрист-практик акцентує увагу на чіткості юридичної форми, що дозволяє одноманітно тлумачити і застосовувати норму права, закон.

Через це можна зробити висновок, що пошуки загальної формули розуміння права не є перспективними. На користь юридичної науки і практики слід віддавати перевагу плюралістичним підходам до розуміння

Ад'юнкт докторантури та
аспірантури НАВС

Підченко Юрій Олексійович

ВИМОГИ ДО РІШЕННЯ СУДУ, УХВАЛЕНОГО У СПРАВАХ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Одним із видів судових рішень є рішення суду, які відповідно до п. 2 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі» є найважливішими актами правосуддя і покликані забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права [1]. Саме рішенням суду цивільна справа вирішується по суті на основі встановлених у судовому засіданні фактичних даних.

Для того, щоб рішення суду, ухвалене, у тому числі у справах окремого провадження, змогло виконати функцію захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод або